

Соловійов В. П., д.е.н.,
заступник директора з науки,
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки
ім. Г.М. Доброва НАН України»
solovyov@nas.gov.ua
Сенченко В. В., к.т.н.,
старший науковий співробітник відділу проблем
інноваційної економіки,
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки
ім. Г.М. Доброва НАН України»
seva46@ukr.net
Гладков О.В.,
начальник Управління інформаційно-аналітичного
забезпечення та моніторингу,
Міністерство енергетики та вугільної промисловості України
gladkovov@gmail.com

Viacheslav P. Soloviov
Dr of Economical Sciences
Deputy Director
Dobrov Institute for S&T Potential
and Science History Studies of NAS of Ukraine
Vasil V. Senchenko
PhD
Senior Fellow
Dobrov Institute for S&T Potential
and Science History Studies of NAS of Ukraine
Oleksiy V. Gladkov
Head of Department for Information and Analytical Support and
Monitoring
The Ministry of Energy and Coal Industry of Ukraine

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК НОВА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. Досліджено проблеми та шляхи впровадження електронного урядування в Україні, гармонізації взаємодії державної влади, бізнесу та громадян. Обґрунтовано необхідність попереднього (до впровадження нових інформаційних технологій) перегляду всіх усталених управлінських методів державних установ.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: електронне урядування, композитні індекси, інформаційне суспільство, державне управління.

ELECTRONIC MANAGEMENT AS NEW FORM FOR ORGANIZATION OF PUBLIC AND LOCAL SELF-GOVERNMENT AUTHORITIES ACTIVITY IN UKRAINE

ABSTRACT. The problems and ways of implementing e-government in Ukraine, harmonization of interaction between government, business and citizens are researched. The necessity of the preliminary (before the introduction of new information technology) view all established methods of management of public institutions is proved.

KEY WORDS: e-government, composite indexes, information society, public administration.

Вступ.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в Україні стають одним із базових засобів виробництва й основою практично всіх процесів, єдиний інформаційний простір країни стає відкритішим для суспільства, що надає можливість узгодити інтереси суспільства та держави на комплексній і системній основі.

Влада усвідомлює, що ІКТ мають бути невід'ємною частиною всієї діяльності урядових установ, і їх не можна виокремлювати та скорочувати з метою економії. Зростає розуміння того, що інформаційні технології (ІТ) створюють нові можливості для узгодженої взаємодії центральних і регіональних органів влади, дають змогу забезпечити високий рівень обслуговування громадян, не перевищуючи межі бюджетних асигнувань.

Елементи електронного урядування (e-government) дозволяють контролювати загальні інформаційні потоки, результатом чого має стати модернізація державного управління без бюрократичних перепон між органами влади (cross-boundary government).

Постановка задачі (мета).

За даними Всесвітнього економічного форуму рейтинги України за індексами, що стосуються ІКТ, становлять [1]:

— *Глобальний індекс конкурентоспроможності 2015* (WEF Global Competitiveness Index) — 79 місце із 140 країн (2014 рік — 76 місце із 144 країн);

— *Індекс мережевої готовності 2015* (WEF Networked Readiness Index) — 71 місце із 143 країн (2014 рік — 81 місце із 148 країн);

— *Індекс технологічної готовності 2015* (WEF Technological Readiness Index) — 86 місце із 140 країн (2014 рік — 94 місце із 148 країн).

За *Індексом розвитку електронного уряду* ООН (The UN Global E-Government Development Index) у 2014 році Україна посіла 87 місце серед 193 країн-членів ООН (2012 рік — 68 місце із 190 країн).

Відповідно до звіту Міжнародного союзу електрозв'язку (МСЕ) «Вимір інформаційного суспільства 2015» за *Індексом розвитку ІКТ* Україна посіла 79 місце (2014 рік — 73 місце із 166 країн).

За даними Міжнародної організації World Wide Web Foundation в 2014 році за *Індексом розвитку Інтернету* (The Web Index) Україна посіла 46 місце із 86 країн.

За даними щорічного звіту «Стан широкосмугового зв'язку 2015», підготовленого спільною ініціативою МСЕ та ЮНЕСКО, за *рівнем проникнення Інтернет* за 2014 рік Україна посіла 95 місце із 191 країни (2013 рік — 94 місце серед 191 країни).

Низькі рейтинги України свідчать про недостатнє використання потенціалу ІКТ і державою, і установами, і громадянами.

У чинних органах державної влади та державних установах України використовується значна кількість різноманітних систем електронного документообігу, інформаційних систем, інформаційних ресурсів і баз даних (програмно-апаратних комплексів) з обробки інформації та надання послуг населенню, впроваджено низку однотипних облікових систем від різних розробників, дублюючих одна одну. В результаті значні бюджетні кошти спрямовуються на підтримку дублюючих ІТ-комплексів та інформаційних систем. Відсутність єдиних принципів електронної взаємодії ресурсів між ними підвищує додаткові бюджетні витрати на розробку, технічну підтримку та утримання штату кваліфікованого ІТ-персоналу.

Новітні ІТ і відкриті технічні стандарти кардинально змінили методи керування інформаційними потоками в органах державної влади. Завдяки переходу до розподіленої комп'ютерної архітектури з'явилася можливість застосовувати ІТ для об'єднання й уніфікації успадкованих різноманітних систем державного управління.

Метою роботи є дослідження електронного урядування як нового механізму взаємодії держави, громадян та бізнесу в Україні, завдяки якому відбудеться зняття бюрократичних бар'єрів і залучення суспільства до процесу формування і реалізації державної політики в Україні.

Результати.

Тематика електронного урядування в публікаціях останнього часу зводиться, як правило, до розгляду питань про платформи, портали, документообіг, використання технологій тих чи тих фірм, бю-

джетні кошти, наводять приклади реалізації і успішного впровадження систем, що претендують на право називатися e-government. При цьому рідко розглядаються дійсно фундаментальні питання, пов'язані з електронним урядуванням — існування і розвиток громадянського суспільства і демократії в інформаційному суспільстві.

У суспільному житті будь-якої країни існує три суб'єкти: держава, громадяни і комерційні організації — «бізнеси», що представляють економіку країни. Взаємодії між ними виражаються відомими скороченнями: B2B («business-to-business»), B2C («business-to-customer»), G2B («government-to-business»), G2C («government-to-citizen») і т. д. Бізнеси в будь-якій країні, при будь-якій системі завжди належать або громадянам, або іншим бізнесам, або державі. Держава належить своїм громадянам — т. ч. громадяни є власниками своєї держави. Громадяни нікому не належать, крім самих собі. Усередині країни і громадяни, і бізнеси взаємодіють не просто з державою, як з якимось єдиним об'єктом, а з безліччю відомств, регіональних і муніципальних структур, різних департаментів і т. д. Взаємовідносини між суб'єктами регулюються державою з волі громадян, що, власне, і є вираженням демократії.

Описана схема взаємин між суб'єктами суспільного життя принципово нічим не відрізняється від схеми організації взаємодії у великому бізнесі, особливо в сучасних горизонтально-інтегрованих корпораціях. Можна стверджувати, що сутність реалізації будь-якого процесу за допомогою системоутворюючих елементів електронного урядування провідних країн світу — це, як правило, впровадження корпоративної інформаційної системи національного масштабу. E-corporation і e-government — це дуже близькі речі, не існує принципової різниці між процесами автоматизації у великій корпорації і процесами автоматизації в державі, хоча цілі і методи, звичайно, трохи різняться. Відмінністю правил роботи бізнесу від правил роботи держави є цільова орієнтація — ефективні бізнеси орієнтуються на потреби замовників, у той час як традиційні держави часто орієнтуються на власні потреби, в тій чи іншій мірі ігноруючи потреби громадян.

З цього випливає друга важлива теза: для реалізації e-government необхідний перехід від відомчої орієнтації діяльності держави до орієнтації на потреби і задачі громадян. Ця проблема постає перед усіма країнами, які впроваджують у себе системи e-government, у тому числі і в Україні при реалізації програми «Електронна Україна». В аналогії між електронною корпорацією і електронним урядуванням цьому твердженню відповідає відом-

мий усім фахівцям з корпоративних інформаційних систем факт: підвищення ефективності функціонування корпорації в цілому при впровадженні інформаційної системи досягається тільки при одночасному проведенні реінжинірингу бізнес-процесів підприємства, що автоматизується.

Бізнес-процеси в Україні на сьогоднішній день — це відомча орієнтація послуг державних органів на всіх рівнях і відсутність взаємообміну інформацією між різними відомствами і службами. Є відомчі бази даних, але немає ні стандартизації форматів, ні обміну інформацією між відомствами. Типовим є високий рівень регламентації процесів всередині відомств при одночасно низькому рівні регламентації міжвідомчої взаємодії. Як правило, відсутні або слабо визначені відповідальність і контроль термінів виконання при міжвідомчих взаємодіях. Ціна державної неорганізованості виявляється в результаті для економіки і суспільства дуже великою.

Урядування без бюрократичних перепон між установами вимагає докорінної зміни всіх управлінських методів. Перш за все має бути встановлене чітке керівництво процесом інтеграції з метою визначення загальних планів дій, побудови інфраструктури для їхнього виконання, встановлення термінів завершення робіт, організації контролю за цим процесом. Для реалізації можливостей e-government в Україні необхідно забезпечити ефективний міжвідомчий інформаційний обмін між державними інформаційними ресурсами. Однією з умов усунення зазначених бюрократичних перепон є попередній (до впровадження нових ІТ) перегляд діючих бізнес-процесів державних установ. Надзвичайно небезпечно намагатися автоматизувати існуючі неефективні схеми державного управління [2].

Для підвищення ефективності функціонування економіки, державного управління та місцевого самоврядування необхідний реінжиніринг процесів на всіх рівнях. Принцип «єдиного вікна» у взаєминах бізнесу з державою необхідно розвивати і поширювати на взаємини держави і громадян. Громадянин не повинен носити довідки з одного відомства в інше для того, щоб здійснити необхідну для нього операцію, він повинен просто звернутися до державних органів. А весь подальший взаємообмін документами і обмін інформацією повинен відбуватися всередині без його участі і у фіксований термін. Для цього необхідні загальнонаціональні стандарти взаємодії та інформаційного обміну між відомствами.

Фундаментальною проблемою сучасного суспільства також є інформаційна нерівність — недоступність для частини жителів світу засобів обробки, вибірки і передачі інформації в телекому-

нікаційних мережах, включаючи Інтернет. На міжнародному рівні проблема інформаційної нерівності вперше була поставлена в 2000 р. лідерами країн «вісімки» (G8) в «Окинавській хартії глобального інформаційного суспільства» (<http://www.dotforce.org/reports/it1.html>). На Генуезькому саміті влітку 2001 р. був вироблений план дій по ліквідації інформаційної нерівності (http://www.dotforce.org/reports/DOT_Force_Report_V5.0h.doc).

Без подолання інформаційної нерівності неможливий ні процес глобалізації, ні ефективний розвиток інформаційного суспільства, ні саме існування і масове впровадження e-government. Відзначимо, що ООН вирішує проблему подолання інформаційної нерівності в контексті боротьби з бідністю, що цілком природно — базовою нерівністю є нерівність економічна, соціальна і культурна.

Висновки. В Україні вже створено прототипи окремих базових елементів e-government (електронне міністерство, електронний регіон, електронне місто, електронне село) та отримано відповідний досвід у цій сфері. При цьому залишаються невирішеними проблеми їх інтеграції в єдину систему, координації дій виконавців, перевірки відповідності цих елементів на типовість рішень.

Організація міжвідомчої та міжрегіональної електронної взаємодії потребує комплексних масштабних рішень, підтриманих відповідними ресурсами.

Література

1. *[Електронний ресурс]*. — Режим доступу: <http://www.nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=6&language=uk>
2. Семенченко А.І. Електронне урядування в Україні: проблеми та шляхи вирішення //Електронне урядування: міжнародний науковий фаховий журнал. — 2010. — №1. — С. 6-17.

Смерічевська С. В.

професор кафедри логістики

Тимошенко А. О.

студентка,

Національний авіаційний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕОЕКОНОМІКИ

АНОТАЦІЯ: Визначено сутнісні характеристики та особливості управління логістичною активністю підприємства, визначено її структуру та фактори впливу на формування логістичної активності господарюючих об'єктів в умовах нової економіки.